

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Ilustrul plagiator.

„Mă veți ierta deci, dacă nu voi intra în lămuriri asupra vieții și lucrărilor amicului meu Ollănescu“.

D. Zamfirescu, în „Discursul de recepție“.

Cele ce urmează aici sunt cuvântul nostru de încheiere într-o discuție la care am fost provocați. Cerem iertare cetitorilor că stăruim asupra cestiunii. Dar ea este de interes obștesc. Căci nu poate fi nimăruind indiferent, cum se judecă în sinul Academiei noastre în materie de cultură națională și cine sunt aceia cari pronunță judecățile. Și nu este un fenomen, ce s'ar putea trece cu vederea, să vezi un plagiator primit în rândul atâtor scriitori de omenie.

Să recapitulăm.

După discursul de recepție, rostit de dl Duiliu Zamfirescu în Academie, noi ne-am arătat credința, că rău a făcut înaltul areopag cultural aducând în mijlocul său un scriitor cu merite îndoielnice și un fanfaron literar cunoscut. Am spus că însuș discursul ținut este o probă, convingătoare pentru ori și cine, că dl Zamfirescu este o figură de arivist superficial. Galimatias-ul teoretic din discursul său, nenorocita apreciere a poeziei populare, aroganța în judecarea poezilor de astăzi, megalomania aristocratică în concepțiunea artei, toate îl desvăliau drept un tip caricatural și ne dedeau prilejul de a-l prezenta cetitorilor în adevărata-i lumină.

Că s'a supărat în urmă, eră foarte firesc, căci nimic nu ustură mai mult ca readucerea celui ce trăește în închipuire la simțul realității. Că în răspunsul său din „Convorbirile“ d-lui Mehedinți (= balta, în care d-sa are voie să dea cu bâta!) a reluat tonul ce se cuvine unui vrednic descendent al sedimentelor levantine, eră iarăș firesc. A răs însă lumea noastră de aci, au răs ziarele și revistele umoristice din Capitală de aerul de cavalier de la Mancha ceși dedeă acest ilustru personaj în iscodirea genealogiei sale. Dar am răs mai ales noiăștia cari privim și fața serioasă a cestiunii. Și, pentru a arată toată greutatea morală și intelectuală a scriselor lui, am citat o singură dovadă, — ce e drept un giuvaer de dovadă, căci eră un plagiat. Și nimic nu vorbește mai elocvent despre cultura, talentul și cinstea personală a unui scriitor ca o pagină plagiată, ca acele două coloane puse alături, cari confirmă slăbiciunea omului de a nu ști face deosebire între avutul său intelectual și al altuia.

*

Terminam articolul nostru cel cu dovada plagiatului în acest chip:

„Și acuma, dacă dl Duiliu Zamfirescu o dorește putem să-i dăm și numele celui ce l-a descoperit cu acest nerușinat plagiat. Dar suntem siguri că nu va îndrăzni să-l ceară“.

Și ceeace am prevăzut s'a întâmplat în adevăr. Ultimul număr al „Convorbirilor Literare“ ne aduce răspunsul

d-lui Zoiliu. Cu un aer de Suveran de Carnaval d-sa însăși verzi și uscate despre Newton și Vlasco Ibanez, despre Caesar și Cicerone; fantazează despre „sensatiunile văzului“ și „noțiunile de spațiu“; își caută sămânță de vorbă cu revista „Vieța Românească“ și pentru cele scrise de noi are abiă un cuvânt de dispreț la adresa egumenului grec din poezia lui Goga. Cât pentru plagiat însă, tăcerea cea mai desăvârșită! Eră și natural. Poate să fi uitat omul că s'au mai ocupat și alții de acest plagiat. Sau poate să-i fi fost greu să-și reamintească propriile sale fărădelegi literare...

Să venim în ajutorul memoriei și al adevărului.

Acela care pentru prima oară a pus pe dl Zoiliu Zamfirescu pe două coloane a fost însuș... Ollănescu-Ascanio, răposatul academician, căruia Zamfirescu prin un joc al împrejurărilor i-a luat locul în Academie. În articole vesele din „Voința Națională“ pe anul 1884 Ollănescu scotea la iveală plagiatul lui Zamfirescu, spunându-i aceste severe cuvinte:

„E lesne să filosofezi în modul acesta (adecă plagiați Red.) E și mai lesne încă să-ți pui iscălitura, prin urmare personalitatea ta deplină de om și scriitor în josul unor asemenea lucruri, când pentru a le găsi, nu-ți trebuie nici studii pregătitoare, nici credințe filosofice, nici devotament artistic, ci o simplă îndemânare de a strămuta pe românește ideile și cugetările unui străin.“

Și după ce prin plagiat dovedia „fățarnicia și deșărtăciunea lui Zamfirescu“, Ollănescu îl sfătuiă să nu mai scrie și continuă astfel:

VIEȚA LITERARĂ.

Teatrele de vară și umorul grotesc.

Patruzeci și șase grade la umbră. O lume întreagă se închide în casă și cată zădarnic, de după perdeaua cea deasă, la cerul ce nu mai vrea să se tulbure. Pe stradă dogoare și praf și mirosuri grele. Pe trotorele umbrite de streșini se strecoară domol câte-un trecător. Somnolență și moleșală și urutul surd de tramwaye.

Dar vine seara. Se lasă umbrele răcoroase peste oraș. În miile de ferestre deschise se scaldă scipitoarele raze de sus. Și pornește viața să curgă pe toate străzile. Imbulzeală, sgomot, veselie. Un popor întreg răsufă după o înăbușire de o zi.

Serile aceste de vară au ceva anormal în ele, ceva nervos și precipitat. Se aseamănă mai mult unui bălcu cu lărmălaie și distracții primitive. Prin mahalale țin chefurile până târziu spre ziuă, cu armonici și cântec de flașnetă. Iar în centru nenumărate grădini invită lumea la teatre, concerte, schiopticoane și la unul din cele mai delicioase sporturi moderne, cum este patinajul de vară.

Nota dominantă pretutindeni o dă femeia. A știut ea poeta Sappho ce spune, afirmând, că vara bărbații sunt mai moleșiți și femeile mai pasionate de viață. În adevăr, ori unde le-ai

vedea: în mersul lor grațios pe stradă, în răsul lor sănătos din grădină, în mlădierea corpului svelt pe aria patinajului... găsești un neobicinuit neastâmpăr și o caldă pasiune de a trăi.

Nu trebuie deci să te miri când la distracțiile din grădini întâlnești un număr așa de mare de femei. Răsul și petrecerea în acest anotimp sunt pentru ele o necesitate organică. Glumele le fac un bine sufletesc. Umorul, sub orice formă, le inseninează. Și e de prisos să mai spun că o aflu foarte natural, ca ele să fie mai îngăduitoare chiar față de un umor mai primitiv și mai drastic și să nu aibă pretenții artistice exagerate. Scopul de a trăi și de a râde, scuză toate mijloacele.

Da, e prea adevărat că față de piesele ce se reprezintă în grădinile în cari aleargă atâtea mii de oameni, de toate vârstele și din toate straturile, trebuie să fii foarte indulgent sub raportul valorii lor etice și artistice. Aproape toate sunt imprumutate, traduse sau adaptate. Vodevilurile noastre de odinioară nu mai sunt satisfăcătoare pentru gustul destul de rafinat de astăzi și eră foarte firesc să se recurgă la străini, câtă vreme literatura noastră dramatică de orice gen nu reușește să înainteze. Subiectele acestor adaptări sau traduceri sunt obicinuitele conflicte familiare, cu tot comicul lor cunoscut: amoriuri ascunse, divorțuri și împăcări, peripeții de aventurieri erotici și alte scene casnice din vieța

burgheză. Procedările autorilor sunt pretutindeni rudimentare: nici o psihologie, nici o necesitate de a se petrece așa lucrurile și nu altfel; scenele și evenimentele nu se leagă strâns de ele, ci sunt prilejuri de a plasă o glumă, un cuplet, sau un cuvânt de spirit cu aluzie la ceva de actualitate. Iar pentru producerea efectelor neapărat nu se uzează de mijloace totdeauna pure și subțiri. Grosolanția ia adeseori locul umorului adevărat. Bufoneria înlocuiește comicul ce trebuie să rezulte din situații. Jocul de cuvinte prea transparent și forțat acopere lipsa de spirit. Și multele desbrăcări în plină scenă, îmbrățșeri, sărutări și scene de amor culinar, coboară piesa foarte mult din punct de vedere estetic.

Dar, cu toate aceste, nu se poate tăgădui că la urma urmelor drăcia asta este cu totul inofensivă și că, privită mai deaproape, găsești multă naturalitate în ea. Piesa de vară nu vrea să fie nici artă, nici literatură, — ea vrea să distreze și să țină seama de trebuințele sufletesti ale publicului. Este un gen ușor, burlesc sau grotesc uneori, care însă nu ține nici să moralizeze, nici să imoralizeze lumea, căci nu urmărește altă tendință decât răsul pentru răs.

Arta dramatică își are alt altar. În grădina de vară însă și în fața unui public în care căldura de zi a aprins patima vieții, n'au ce căută nici tragediile patetice, nici formele rigide ale comediei de salon. Aici tam-tamul, cântecul și

„Pentru a scrie un roman trebuie să fii convins de adevărul aceluia ce ai să scrii și să fi deslegat singur, (nu prin plagiate! Red.) fie prin studiu, fie prin experiența ta proprie problema vieții, pe care te cerci a arunca în lume. *Altfel vei fi un croitor de frase umflate, spoite și goale* (Il cunoștea și Ollănescu! Red.) și vei fi nevoit a-ți vedea odrasla eroilor prefăcută în păpuși de hârtie, ale căror mișcări fără viață și fără direcțiune vor cercă înzădar a maimuțări lupta omenească“...

Aceasta eră osânda pe care Ollănescu o aducea asupra lui Zamfirescu din pricina plagiatului și a slăbiciunii lucrărilor sale. Ținem să împospătăm noi incidentul, dacă dlui Zamfirescu îi este rușine. Și-l împospătăm nu numai pentru că ne arată cum apucăturile d-lui Zamfirescu erau de mult cunoscute, dar și pentru că astfel se explică pricina pentru care d-sa cerea iertare „dacă nu va intra în lămuriri asupra vieții și lucrărilor amicului Ollănescu“...

Și acum morala cazului.

Ea se resumă în două puncte.

Omul obicinuit „a-și pune iscălitura și personalitatea în josul unor lucruri“ împrumutate dela alții; scriitorul înzestrat „cu o simplă îndemânare de a strămuta pe românește ideile și cugetările unui străin“, — poate el să aibă vre-un rost serios în viața noastră literară? Societatea, sau instituțiunea care-l numără printre membrii ei, are ea cuvânt de a se mândri cu asemenea reputațiuni de contrabandă?

„Răsplata lui Siegescu... „Magy. Tudositó“ anunță că „ministrul de culte a numit pe deputatul Siegescu inspector al preparandiilor române, — spre a ridica nivelul cultural al preparandiilor și a supraveghea învățământul limbei maghiare...“

Stupiditatea sa dl Siegescu inspector al preparandiilor române „spre a ridica nivelul lor cultural!...“

Dacă ar fi glumă, ar fi cea mai reușită glumă a veacului... așa, însă, e o rușine pentru preparandiile noastre și pentru însuș ministrul...

REVISTA POLITICĂ.

Apponyi și bisericile române. Conflictul provocat de șovinismul maghiar între guvern și bisericile române, ia proporții mari și va avea un caracter extrem de grav. Fruntașii bisericilor noastre nu pot cedă, fiindcă nu pot să permită să se sălășuiască și în sânul bisericii patima politice, — iar contele Apponyi, ministrul de culte, vrea să-și recâștige popularitatea știrbită lovind, prin biserică, în popoarele nemaghiare.

Față cu ordinațiunea ministrului prin care se impune tuturor cateheților datoria să propună religia în limba maghiară, mitropolitul I. Mețian a adresat preoțimii sale o circulară prin care le interzice să se conformeze ordonanței ministeriale.

Ministrul de culte, a trimis, în consecință o adresă mitropolitului I. Mețian în care îi comunică că:

„Fiindcă am primit încunoștiințare oficioasă despre aceea, că faptele sau neglijerile prin cari catihetii nu-și implinesc îndatoriile impuse lor prin ordonanța mea legală dată sub Nr. 106267/908 — se bazează pe un ordin al autorității bisericesti mai înalte; rog cu stimă pe Excelența Voastră că, în cazul dacă pentru teritoriul de sub autoritatea bisericescă mai înaltă a Excelenței Voastre ați dat un asemenea ordin, să binevoiți a modifica acel ordin, în timp de trei luni socotind dela data avizului prezent. Dacă n'ar fi să primesc încunoștiințare satisfăcătoare pe urma acestei cercetări, voi fi nevoit, conform §-ului 5 al Art. de lege XIII. din 1909, a suspenda întregirea congruei de stat pentru întreg teritoriul supus superiorității bisericesti a Excelenței Voastre până când veți menține ordinul din chestiune.“

Binevoiți, Excelența Voastră, a mă anunța cât mai curând despre prețuitele dispoziții ce veți lua.

„Primiți, Vă rog etc...“

Adresa aceasta e datată din Iunie... Cătră sfârșitul lui Septemvrie exprimă termenul de 3 luni fixat de dl ministru de culte și-apoi va urma — oprirea congruei, fiindcă, fără îndoială, mitropoliții noștri nu-și vor revoca ordinele...?

Suntem convinși că Apponyi, chiar dacă ar mai stă și atunci în fruntea ministerului, nu va îndrăzni să-și execute amenințarea....

Ghedeoane, Ghedeoane... Faimosul Ghedeon, odinioară purtătorul unui nume românesc cinstit, publică în clericalul „Alkotmány“ o nouă aberație... aducând laude contelui Apponyi pentru că a lichidat congrua pe seama arhidiecezei gr.-cat. a Blajului. Ghedeon își aduce apoi aminte de trecut „când din prilejul legii despre congruă, relevând, în „Ungaria“ din Cluj, meritele ministrului de culte — a fost timbrat de presa românească mișel...“

Nu-l înțelegem pe dl Ghedeon de ce se miră de judecata pressei românești...

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Teatrul „Globului“. Dincolo de Tamisa, nu departe de London Bridge, între prăvălii posomorite, hanuri de moda veche, hale și șantiere afumate, se află catedrala Southwaik. Aci eră odinioară teatrul „Globului“, unde Shakespeare și-a jucat piesele. În biserică e o fereastră a lui Shakespeare. Lângă ea îi vor face admiratorii un monument. Tot în acea biserică e și monumentul lui Gowers, părintele literaturii engleze. Monumentul va înfățișa pe poet culcat, de-abia trezit din somn și ascultând glasul Muzei, zugrăvită în mijlocul ferestrei. Actrițele cari joacă în piesele lui Shakespeare împodobesc fereastra cu flori din grădina de la Stratford-on-Avon (unde s'a născut autorul dramatic) și anume cu florile de cari vorbesc Perdita și Ofelia: rosmarin, crini, garoafe, viorele, etc.

„Merg napoi și cred în una
În politica lui Șaguna:
Care pe toți ne-a legat
Ne-a legat și predat
Năltatului împărat
Ca pe vite de junghiat.
Și ne-a dat sub jurământ
Fără seamă pe pământ,
De stăm azi în cursă toți
Cu copii și cu nepoți:
Că-i făcut deapurarea
Să nu-l strice nimenea“.

Asta ci-că-i „ipigramă“ contra noastră, a celor ce ne 'nchinăm memoriei lui Șaguna.

Să trăiești, baci Gligore, ca să ne mai dai asemenea „aproponturi“... să trăiești!.. și să nu-ți mai moară mulți înaintea „Ungariei!“

Autorul „Marsiliezei“. — Mult discutata paternitate asupra „Marsiliezei“ imnul național

batjocorirea prostiilor omenești sunt formele unui fel de artă convențională ce ne priește...

Se știe că Goethe, cu tot aristocratismul lui și cu toată adorația pentru arta superioară, avea obiceiul ca în fiecare Duminecă de vară să facă, împreună cu Prințul de Weimar, excursiuni la țară. Când treceau printr'un sat și zăriau hora satului, făceau popas și săriau în joc cu țărani. Aici țopăiau, cântau și chefuiu în rând cu flăcăii, simțindu-se una cu dânșii. Și la una din aceste ocazii, tăvălindu-se prin noroi, de răs și voie bună, a făcut Goethe celebra exclamare, primită mai pe urmă și în „Faust“:

Mir ist so kannibalsch wohl
Als wie fünfhundert Säuen...

Avea în simțirea sa ceva din plus-ul de sănătate animalică, ceva din prisosul de energie, ce nu se poate cheltui decât în cântecul și veselia de vară. Un astfel de sentiment goethean au desigur mulți din ceice știu să prețuiască serile de vară după suferințele de-o zi.

Gh. Dumbravă.

Pulbere.

Sunt inimi „mari“ ca și căruțele săsești. Se pierde totul în ele până să bagi de seamă...

Ideia, apa și sufletul... rămân ce-au fost: rătăcită, tulburată și chiar apăsată.

CÂNTURI PĂGÂNE.

De D. MARCU.

I.

Nici visurile gloriei, nici aripa de vecinică fâlăfire a înțelepciunii, nici strigătul vieții viitoare, nu fericesc ca gândul amorului!

Lasă-mi acest gând, lasă-mi această lume, lasă-mi acest soare, tu, care 'n inima mulțimei, lași, ca și stelele ce cad pe marea întinderilor albastre, dungi de lumină!

Cerurile nu-și vor mărgini niciodată dorința după stele; marea, va binecuvântă totdeauna râurile și ploaia și cu cât brațele lor vor fi mai puternice, cu-atât și golurile ei mai încăpătoare; nopților și trecutului, domnia viitorului le va grăbi întunecul, — eu, nu voi cere îngăduirilor tale, decât să mă lași să gândesc și să vorbesc de tine!

Marinarii, cu toate că valurile i-au amuțit, nu vorbesc de cât de apă; înțeleptul, cu toată strălucirea nopților de muncă, nu gândește decât la lumină; poetul, cu toată tirania lumii, nu visează decât revărsările vieții... Și eu, eu care te am în mine, care te păstrez ca pe-o comoară; eu, care mă 'nec în gândurile mele pline de tine, — nu renasc decât în răsărirea și nu vreau să înserez decât sub soarele tău!

În picăturile de ploae, greutatea norilor se ușurează și sufletul meu plin, supraviețuește cerându-te.

Lebăda înainte de-a muri, cântă. Tu știi că mor; știi că privirile tale ajută acestei otrăvitoare vâpăi a lui Pluton și știi, — o!, dar ce-a scăpat între cer și pământ, între soare și noapte, ca să nu-ți spună lacrimile mele! — că tu-mi dai viață și că tu mă omori.

De rânile vieții, regina lacurilor se vindecă înainte de-a muri, cântând. De rânile amorului tău, eu nu mă voi izbăvi nici trăind și nici trecând în lumea vindecării vecinice!

II*)

Îngerii au uitat zimbetul lor pe buzele tale; cerul, seninul pe fruntea ta; răsăriturile, roșiata în obrajii tăi; mările, adâncul în ochii iubitei mele; zeițele pădurilor, valurile părului; amiaza, strălucirea; copiii, sburdălnicia; Orpheu, cântecul; natura, liniștea; trestile, mlădierea; trecutul, minunile lui și primăvara, farmecile în totul tău!

Și de asta, nu mai sunt cântece; nu mai e lumină și de-aceia nu mai conținesc vânturile și furtunile mării; nu mai sunt zimbete și ispite în ochii oamenilor și de asta nu mai sunt zile frumoase.

Le ții la tine! Și nici lăcomia pământului și nici vecinica dorință a mării, nu pot să-ți seamene!

Tu poți, — ce nu pot femeile și moartea? — să le dai o cale... Inima ta poate nemuri o vieță, poate sfărâma o lege!

O, iubito, câte valuri nu frământă marea și câte patimi nu poate 'ncălzi amorul! Și stelele și sălbăticia religiilor nu limba cea mai barbară, se 'nchin iubirei!

Marmoră caldă!, lebăda a sufletului meu, băntură cerească și opiu al durerilor mele! — de ce nu 'ngădui pe Magdalena ta, să-ți spele mâinile... mai albe ca ale Poppei, — cu părul și lacrimile ei?

Trandafirii sălbateci, prietenia și amorurile oamenilor, nu țin decât pe vreme bună!

*) Prin numerotația pusă, nu trebuie căutată o urmare firească sau o întregire a acestor „Cânturi“. Sunt luați la întâmplare, din grămadă. Cititorii aște în fiecare numai o limpezire sufletească.

francez, pare a fi în sfârșit hotărâtă, în urma unor note foarte interesante publicate de curând într'un mare ziar parizian.

Autorul muzicii acestui imn celebru e pe cât se pare un vestit violinist anume Alexandru Boucher, care prin 1792, în urma rugăminții unui amic, colonel al unui regiment din Marsilia, scrise muzica unui marș care nu-i decât însuș „Marsilieza“ cu deosebirea unor mici detalii ritmice.

Imnul acesta ajunsese curând popular și după vre-un an Rouget de l'Isle, ofițer, poet și compozitor, scrise versurile înflăcăratului imn a cărui muzică o mai retușă ici și colo pentru versurile lui.

În curând versurile și muzica aceasta, ajunseră să fie cântecul popular favorit și autorul lor, Rouget de l'Isle, fu scos din închisoare și sărbătorit.

Sărmanul poet-compozitor, după o viață întreagă de lipsuri și nenorociri, abia spre sfârșitul zilelor a simțit unele din binefacerile existenței.

Eră slăvit, toți se uitau la el ca la un adevărat semizeu, în vreme ce el ducea o boală grea, care trebuia să-i scurteze firul vieții.

Fericirea cea mai mare a lui Rouget a fost aceea a ultimelor clipe din viață, când pe patul de moarte soldatul-poet și compozitor își aude de odată sunând triumfător imnul lui, imnul poporului francez!

Și în auzul acelor note divine, în care tresăltase sufletul lui, în ritmul acela care toarnă foc în spirite, a sburdat la cer și sufletul autorului „Marsiliezei“.

De ale censurei rusești. Un ziar german spune că la începutul veacului al XIX-lea, censorii ruși ciuntuau până și Iliada lui Homer. Censorului i se părea că Nestor prea flecărește mult și i-a tăiat jumătate din cuvântare. Pe Afrodita o găsea prea cocheta și o silea să fie mai cuviincioasă, iar pe Achile îl făcea blând ca mielul.

Un romancier pusese în gura unuia din eroii săi: Iubită și adorată ființă! Censorul a șters „adorată“, sub cuvânt că numai pe Dumnezeu îl adorăm.

Cineva a zis despre scriitorul Sumarokof că a creat întâi pe „Koref“. „Numai Dumnezeu poate crea; omul „scrie, face, compune“ și a înlocuit „crea“ prin „scrie“.

Într'o poezie mitologică erau numele zeilor cu litere începătoare mari. Censorul le-a înlocuit

prin litere mici, afară de Mars, pe care l'a lăsat cu M mare, sub cuvânt că țarul a biruit într'atâtea răboaie, în cât din recunoștință, putem da lui Mars literă mare. Unul a vestit prin afiș „un concert spiritual“. „Așteaptă să te laude alții“, zice censorul. „De unde știi dacă te vor găsi de spirit?“ În zadar i-a spus muzicantul că „spiritual“ înseamnă și bisericesc. Un poet pesimist a scris: „Mi-e dragă singurătatea, disprețuiesc lumea“. Censorul șterge: „Nu se poate, nu se poate de loc. Disprețuind toată lumea, vei ajunge până la regi și chiar până la prea milostivul nostru Stăpân. Mulțumește-mi că te scap de Siberia“

Un interview cu ministrul-președinte al României.

Un colaborator al ziarului „Neue Fr. Presse“ a avut, în Karlsbad, o convorbire cu prim-ministrul României dl Ioan Brătianu. Despre convorbirea aceasta publică în „N. Fr. Presse“ un articol mai lung din care rezumăm următoarele:

D. Brătianu și-a adus la Karlsbad și pe secretarul său, dl Filodor, fost secretar al d-lui Sturdza, predecesorul d-lui Brătianu. Colaboratorul ziarului citat face o paralelă între cei doi bărbați de stat, spunând că dl Sturdza a fost cel mai bătrân prim-ministru în Europa, precum dl Brătianu e cel mai tânăr.

Întrebat asupra scopului recente sale vizite la cancelarul Germaniei, dl Brătianu a răspuns că fiind în toate privințele urmașul d-lui Sturdza a ținut să intre în relațiuni personale cu noul cancelar, tot astfel precum dl Sturdza eră în relațiuni cu Buelow și părintele d-lui Brătianu cu Bismarck.

D. Brătianu a spus cu puțin mai înainte că a avut o întâlnire cu baronul de Aehrenthal și că cunoaște și pe ministrul de externe al Rusiei, Isvolski.

Primul ministru român a continuat precum urmează:

„Sunt de părere că trebuie să întreținem relațiuni personale cu fruntașii politici ai marilor puteri, deoarece este în interesul României ca politica ei să se conforme pe cât va fi posibil politicii marilor puteri europene.

Sunt foarte satisfăcut că am putut face cunoștință cu noul cancelar al Germaniei.

În ce privește politica internă și externă a României, eu nu sunt decât urmașul d-lui Sturdza precum dânsul a fost; urmașul părintelui meu, fondatorul partidului liberal.

Cu ajutorul acestui partid regele Carol a putut crea România modernă.

În ce mă privește pe mine, eu voi lucra în conformitate cu intențiunile și principiile mult veneratului meu predecesor condus fiind de spiritul tatălui meu.

Programul partidului liberal tinde la dezvoltarea tuturor forțelor economice și sociale ale populației, în special însă ale țăranilor, în interesul cărora s'au creat până acum multe legi, menite să amelioreze soarta lor. De când cu turburările agrare multe rele au fost îndreptate. Ca șef al acestui partid cred că e necesar să accentuez în mod deosebit că partidul liberal se interesează de starea burghezimei, creată tot de liberali.

Pacea și progresul sunt singurii factori, prin cari poporul român va putea să ajungă la o stare economică mai înfloritoare. România e țară stabilă, deci și politica ei internațională trebuie să fie stabilă. Vorbind de statele balcanice, primul ministru a spus că România trebuie să țină cont de Turcia ca de un factor important. Sperăm că în Turcia va triumfa înțelepciunea după evenimentele ultimului an și că pacea nu va mai fi turburată. Nici un războiu nu poate aduce atâtea foloase ca pacea. În ce privește România, ea va căuta ca interesele ei să fie de acord cu marile interese europene. Aceasta este dorința regelui Carol și a bărbaților de stat din România.

Ținem ca armata română să ajungă la cea mai înaltă dezvoltare pentru a se putea menține în rangul celei d'ntâi puteri după statele cele mari și de a putea susține un războiu“.

Trecând la altă ordine de idei, dl Brătianu a spus că România trăește în bună vecinătate cu Austria. Dânsul e foarte satisfăcut că după atâtea dificultăți convenția comercială a fost încheiată în cele din urmă. Această convenție, care în curând va fi aprobată de ambele parlamente, satisface interesele ambelor state. Întrebat asupra conflictului greco-turc, primul ministru a spus că dânsul nu e profet. Situația e într'adevăr foarte critică, sunt însă speranțe că marile puteri vor reuși să asigure pacea.

Asupra chestiunii evreești, dl Brătianu a declarat că aceasta este o problemă economică,

Tu, deși m'alungi, deși desgropi înaintea mea o prăpastie de moarte, deși rătăcitor mă lași în urma ta, eu, ca și ochiul cercetător care caută la o luminare aprinsă, mă'nconjur cu fire lungi de raze aurite, ce se 'ntind mărindu-se, dela pustiul meu, până la tine.

Alții să cânte, alții să se desfete! Pe mine, mă lasă să plâng... Muzica, de auz; soarele, de pământ și tu de mine, cu cât sunteți mai departe, cu-atât ne-aprindeți mai mult!

III.

Ochii tăi! Ochii tăi! — această mare nu pot s'o trec niciodată, deși năzuința mea nebună, face să se cutremure văzduhul de aripile mele săngerânde!

De mulțori, naufragiat în această mare, sufletul meu, dornic de limanul adâncurilor ei prăpăstioase, rătăcește zile 'ntregi în brațele valurilor, care lacome din fire, îl afundă vecinic. Și numai când straturile de gheață ale acestei mări calde la suprafață, îl ating, atunci se 'ntoarce obosit la țarmu-mi, — ca și corăbiile oceanelor, care aduc vestea despre rotunjimea pământului...

Tu, care stăpânești această mare, care ațâți și potolești furtunile ei, care mă legi de pământ, mângâiere care mi-arăți cerul în durere, — de ce nu dai un sfârșit acestui naufragiu?

... Închide acoperemintele ochilor tăi îngerești pentru totdeauna de mine... sau, ca să nu le ții pururea întredeschise și să te doară această apăsare, care pe mine mă'nvinge, deschide-le-odată, ca însuș cerurile să se deschidă, ispitiului de infern!

Câte minuni n'a făcut natura! Tu însăși intruparea minunilor ei, pentru-ca mai mult să dăinuie credința: că Dumnezeu e Natura, dă un țarmur mării tale furtunoasă — fie ori-cât de fără de margini ar fi acesta — și fie ca să statornicesc pe valuri, o 'ntreagă vieță!

Insemnări.

Francezii și autorii străini — Hamlet. — Mounet-Sully și alți interpreți ai lui „Hamlet“.

La Comedia Franceză s'a reluat după douăzeci și trei de ani, capodopera lui Shakespeare, *Hamlet*. Francezii sunt geloși de gloria incomparabilului Wil și nu se prea grăbesc să-i joace tragediile. De altfel nici Ibsen, nici alți mari dramaturgi străini nu prea văd lumina rampei în Paris. Insuș *Hamlet*, reprezentat la intervale de un sfert de veac, nu se joacă decât sub firma lui Alexandru Dumas — Fils și Paul Meurice, traducătorii săi. Pe afișul Comediei Franceze tragedia lui Shakespeare pare c'ar fi făcută de cei doi autori; pe scenă, în afară de versurile rimate, de mici tăieturi și adăogiri, de care n'ar fi fost nevoie, ea e acelaș *Hamlet* cunoscut de toată lumea. Rolul principal îl joacă bătrânul Mounet-Sully; tot el l-a jucat acum douăzeci și trei de ani, l-a purtat în largul lumii și s'a reintors cu el, să regăsească pe scena primului teatru din lume, unul din cele mai mari succese ale sale...

Sunt unele lucruri în fața cărora ești nevoit să-ți lași deoparte „obiectivismul“ impus pentru orice ocazii, — și să dai drumul sufletului. Nu mai ai nevoie de mintea rece, care pătrunde totul și analizează toate, cu înțelepciune. În amintirea

noastră păstrăm imagini cari ni se par strălucitoare, ori câte argumente ar veni să le intunece. Ne e prea mult legată inima de ele, ca să le privim cu creierul. Locurile părintești, cea dintâi noapte de Paște, întâia dragoste, întâiul poet citit în amurg, rămân nepătate în inchipuirea noastră. Incerce-se ori-cine să ne spună că e loc mai frumos decât grădina unde am văzut întâia oară înflorind cireșii, sau noapte mai frumoasă ca noaptea celei dintâi întâlniri! Nu-l vom crede, oricât de mult ar evoca poezia din alte colțuri ale naturei. Spue-ne oricine că sunt poeți mai mari ca Eminescu, orică Eminescu nu e atât de mare cum îl credem noi: ne vom indigna, fiindcă ce versuri am transcris noi întâia oară ca să le vărăm în plicurile parfumate?

Sentimentul acesta egoist (alt cuvânt mai puțin brutal n'avem) se amestecă ori de câteori trebuie să judecăm o operă de artă, orice lucru de care sunt legate și impresiile noastre personale. Un vers ne pare genial, o frază muzicală ne pare divină, ori de câteori ne deșteaptă amintiri dintr'o vreme depărtată, plină de visuri, de năzuințe, de suferințe poate. Un altul, care judecă obiectiv — fiindcă lui nu-i trezește nici un sentiment personal — va vedea adevărata valoare a frazei muzicale sau a versului care ne transportă pe noi. Noi însă, ne apropiem de ele cu sufletul solemn, cu fruntea plecată, ca în pragul unui templu.

care se repetă în toți anii, când recolta n'a dat rezultate satisfăcătoare. În anul acesta, când recolta a fost mai bună, spiritele s'au mai liniștit. Această chestiune merge mână 'n mână cu dezvoltarea țării și când starea țăranilor se va ameliora, ea își va pierde caracterul ei actual. Este însă în interesul evreilor să considere această chestiune ca o chestiune pur internă.

„Congrua“ lui Apponyi. Cunoaștem cu toții salturile omulețului dela Instrucție. Știm vederile lui politice și am înțeles îndeajuns goana nebună ce marele fabricant de maghiari a întreprins-o contra naționalităților.

Printre harurile revărsate nouă de cătră acest milostivitor îndrumător al țării, e și congrua preoților.

Adică: *îți dau cinci sute de coroane pe an, dacă și d-ta părinte ai să spui copiilor, și poporului „Tatăl nostru“ și „Credeul“ în unghurește... Nu pot altfel... dă-mi, ca să-ți dau!*

Nu glăsuiești unghurește, nu iei parale... și are să-ți fie mâine mult mai greu când ai să vii la mine... Atunci în schimbul celor 500 de coroane, am să-ți cer... să pui și mustăți la sfinții din biserică!

Cam așa și-a zis contele că trebuie făcută maghiarizarea. Cu dascălii a isprăvit-o... i-a mai rămas acum biserica, pe care tot cu arginții vrea s'o cucerească.

Pricepem.

Noua ordonanță a contelui e întru toate hotărâtoare: sau Unguri sau Români! Bogăți și cu limbă unghurească sau Români și săraci pământului...

La ceva nu suntem lămuriți: crezut-a oare Apponyi că noi am luat în serios „congrua“ lui, această pastă dulceagă în care vrea să prindă muștele slabe? Cugetat-a el, că noi i-am înțeles politica și „binefacerile“ cu mult înainte încă de-a și-le înfăptui?

Și nu s'așteaptă el oare la răspunsul nostru?!

Să ne ierte contele, dar nu cunoaște lumea pentru care croiește drăguțele lui legi. Nu știe baritonul ocoș, că neamul Românesc și-a făcut o mândrie din sărăcia lui; că poporul acesta care suferă

și așteaptă, plătește cu lacrimi și cu sânge această așteptare... și că... o, dar la ce ți-le-am mai spune toate, ție, care crezi că printr'un joc al visurilor tale nebune și-al arginților lui Iuda, — poți, așa de dragul neamului tău, schimbă fața naturii?!

Dealtfel te va lumina și răspunsul preoților noștri care nu va întârzi — credem noi... și te vor mai desmetici încă multe din letargia ta neroadă, — domnule ministru!

Chestiunea cretană. Deși marile puteri au intervenit, cu stăruință, atât pe lângă Grecia cât și pe lângă Turcia, aplanarea conflictului nu e încă asigurat, dată fiind agitația mare care domnește în ambele tabere.

Cel mai grav simptom în privința dificultăților raporturilor dintre Turcia și Grecia e boicotarea comerțului grecesc în toată Turcia. Acest boicot se va aplica în trei feluri.

Mai întâi în contra persoanelor; al doilea spre a îngreună mijloacele de comunicațiune, — și al treilea pentru a opri ca mărfurile grecești să străbată în porturile turcești.

Pentru a înțelege ce pierdere va avea să suferă Grecia în urma acestui războiu economic, rămâne a se vedea care e traficul de mărfuri între cele două țări. Comerțul total al Greciei e de 123 milioane. Din aceasta ea va pierde 7 milioane, adică aproape 6 la sută.

Guvernul Greciei a grăbit să dea răspuns la nota Turciei, făcând declarații împăciuitoare și promițând că va satisface dorințele exprimate de guvernul Turciei... fără, însă, să-și poată împlini promisiunile.

Deși marile puteri protectoare au stăruit și ele ca drapelele grecești să nu mai fie arborate la Canea, reprezentanții cretani au refuzat să satisfacă această cerere.

O notă a agenției Havas spune că, în urma comunicației guvernului cretan, puterile au hotărât să trimeată fiecare un al doilea vas de războiu la Canea. Anglia a dat ordin ca un vas de războiu staționat la Malta să plece imediat, ținându-se un al treilea gata de plecare.

Guvernul francez a trimis azi dimineață vasul de războiu „Victor Hugo“ din portul Tulon, și ține de asemenea un al treilea vas gata. Gu-

vernul italian va trimite și el un al doilea vas de războiu și va lua aceleași dispoziții ca și Anglia și Franța. Rusia va trimite o canonieră de întărire în așteptarea unui al doilea vas de războiu. Atunci, se va proceda prin forță la ridicarea steagului grec de pe cetatea din Canea, dacă cretanii nu-l vor scoate ei înșiși până atunci.

Cercurile diplomatice din Viena cred că nu se va face curând vre-o schimbare în chestia cretană. Situația în prezent este astfel încât nu se poate spera nici o rezolvare.

Dorința Porței ca Grecia să facă o declarațiune formală că nu nutrește nici o aspirațiune asupra Cretei, e socotită de puteri ca imposibilă. Poarta trebuie să fie mulțumită că Grecia nu va începe o nouă acțiune pentru aspirațiunile sale asupra Cretei.

Pe altarul neamului.

De Horia Petra-Petrescu.

Duminecă, în 30 Mai, eră o după amiază strălucită de primăvară. Mai rar o după-amiază atât de plină de verdeață, de tinerețe și de sărbătoare. Plimbându-te pe strade îți păreai renăscut.

Lumea mișună pe stradele orașului Lipsca ca în roi neastâmpărat de albine. Toți erau în picioare, cu mic cu mare. Eră ziua întâi de Rusalii, prăvăliile steteau închise, fabricile odihneau — grija tuturor eră să-și petreacă cât mai bine.

Toți aveau o singură țintă: să ajungă cât mai repede pe câmpia întinsă, unde se țin târgurile cele mari, vestite în lumea întreagă. Eră zeci și zeci de mii de oameni. Abia puteau să străbată tramvaiele electrice, cu mare greu, prin mijlocul mulțimii.

De-odată se zărește un punctuleț în zarea îndepărtată. Punctul se face tot mai mare, ajunge mai aproape, și mai aproape, se recunoaște deja: e un balon — balonul lui Zeppelin. Lumea stă pe loc ca hipnotizată — la început — apoi se pornește pe aplauze nebune. Batistele flutură, pălăriile fac cercuri prin aier, umbrele dau și ele semne de viață, muzicile militare, așezate în diferite părți ale platoului, intonează imnul german:

„Deutschland, Deutschland über Alles, über Alles in der Welt.“ În mijlocul unei bucurii generale, (ce zic bucurii?) a unui delir de bucurie, se apropie Zeppelin la câțiva metri de mulțime și salutând vesel, în stânga și 'n dreapta, manevrează după pofta inimii, pe de-asupra capetelor conce-

În rândul lucrurilor acestora cade și *Hamlet*, — cu singura deosebire că în fața geniului lui Shakespeare, dezarmează și toată irespectuositatea „obiectivilor“. *Hamlet* e o dramă care te pune pe gânduri, căci cu cât înaintăm în viitor, cu atât e mai contemporană. Prințul danez e simbolul nostru al tuturor. Cine nu se recunoaște în *Hamlet*? Recitiți-l cei ce l-ați văzut odinioară, — adânciți-i fiecare vorbă, faceți un tot unitar din caracterul său și veți avea oglinda voastră proprie.

Hamlet este omul impulsiv, care lucrează numai sub impresia momentului. Incapabil de inițiativă, el ar face totuși multe lucruri. Impulsivitatea aceasta l-ar împinge la orice act. Dar n'are voință. Dacă a făcut ceva o face repede, înainte de a-l copleși eterna lipsă de inițiativă; de câteori e pe cale să întreprindă ceva, găsește o mare de scuze față de sine însuși, numai ca să întârzie. Nu-și omoară unchiul criminal, numai fiindcă-l vede rugându-se, de teamă că sufletul o să i-se ducă la cer. Și dacă n'ar fi fost înfierbântat în duelul cu Laert, dacă acesta nu i-ar fi mărturisit noul șir de crime ale lui Claudiu, dacă nu și-ar fi văzut mama murind, — *Hamlet* ar fi amânat din ceas în ceas pedepsirea ucigașului și poate, nu și-ar fi răsbunat niciodată părintele.

Hamlet nu e nebun. A-l interpreta astfel, înseamnă a fi actorul vulgar care înțelege superficial textul și ia rolului înțelesul adânc. Horațiu tocmai de aceea e pus în piesă: ca să arete și

fața adevărată a lui *Hamlet*. Sărmanul prinț, care se vede mințit de toți, care-și închipuie că-l mint și cei cari îl iubesc (regina și Ofelia) are nevoie de un prieten desinteresat, căruia să i se spovedească. În scenele cu Horațiu nu mai vedem pe nebunul care înșală curtenii, ca să smulgă un secret, ci pe înțeleptul care suferă grozav.

Bănuitor, urmărit de spectre, el nu mai are o clipă de liniște, de încredere. Își închipuie că mama lui știe și dansa cum a murit bătrânul rege al Danemarcei; pe Ofelia n'o crede copila castă care-l iubește, dar e o victimă a tatălui ei, curteanul spion și lingușitor, vândut regelui. Lumea i se pare o închisoare a cărei cheie o ține numai ingerul morții, oamenii toți niște mizerabili. În mijlocul lor, sensibilitatea lui e iritată și în nebunia lui prefăcută se amestecă și un grăunte de adevărată nebunie. Dar ce judecată limpede și adâncă atuncea când e singur, sau lângă Horațiu!...

Se întâmplă ceva foarte ciudat cu nebunia lui *Hamlet*. V'aduceți aminte de povestea cu Lenau. Într'o zi, marele poet german călătorea într'o diligență, cu niște necunoscuți. Ca să-l lase în pace, el începu să facă pe nebunul: urlă, svârlea din picioare și se bătea cu pumnul 'n piept. Cel care povestește anecdota, adaugă că tot trebuia să fie nițel nebun Lenau, ca să facă lucrurile astea. Tot așa se întâmplă și cu *Hamlet*, tot așa se întâmplă cu toți oamenii cari își impun

un fel de a fi și sfârșesc apoi devenind complet astfel.

Copilăros și rău în scenele cu Polonius, ironic și crud cu Ofelia, violent cu mama sa, prietinos cu actorii și sincer cu Horațiu, — *Hamlet* e un complex de sentimente, asemeni omului modern.

Iritabilitatea, lipsa de inițiativă, ceasurile de melancolie și bănuelile cari îl rod, — sunt tot atâtea semne ale neurastenicului de azi.

Așa-l înțelege Mounet-Sully pe *Hamlet*. Se zice că Irving juca pe *Hamlet* ca nebun complet. Mounet-Sully însă, care a văzut pe Irving și are mare admirație pentru marele actor englez, nu fortează diapazonul ci interpretează pe *Hamlet* așa cum l-a înțeles dansul. Se preă poate că cei cari au văzut pe Irving să fi fost impresionați numai de scenele de nebunie, cari sunt mult mai numeroase în *Hamlet*, fără să remarce momentele lui de echilibru sufletesc.

Hamlet este rolul cel mai complicat și mai obositor din repertoriul dramatic universal. El cere toate calitățile de actor, și mai presus de toate, eleganța princiară pe care numai unul singur o are: Mounet-Sully. În scenele de te-roare, Novelli e mult mai puternic, dar în general, lui îi lipsește distincția glasului și a mișcărilor. Kainz, dela Viena, reliefează mai mult unele momente — de pildă monologurile — dar el

tătenilor săi, cari cântă din toată inima imnul german.

Mândria națională își serbă iarăși o zi însemnată: orașul, care fusese odinioară centrul culturii germane preamărea acuma pe unul din conducătorii spiritului german modern, pe unul care are să țină concurența cu străinătatea.

Numele lui Zeppelin eră pe buzele tuturor. Zeppelin o să cucerească aierul! Zeppelin o să ducă fala neamului german peste țări și mări, prin văzduhul nemărginit...

Nu vreau să cercetez, dacă simțământul acesta al germanilor a fost curat umanitar, de sigur s'a amestecat cu el și altul, de mândrie națională, cu o nuanță bunicică de șovinism, vreau însă să povestesc ce s'a petrecut în momentele acestea importante pentru Germania în mansarda unui croitoraș din orașul Lipsca.

Poate vă aduceți aminte de o schiță a scriitorului rus, Leonid Andreieff, în care acesta descrie impresiile răstignirii Mântuitorului asupra unui biet evreu, care avea groaznice dureri de măsele. Ori și ce moment mare, important, chiar pentru istoria omenirii, se reflectă cu zeci și sute de nuanțe în capetele a zeci și sute de persoane, cari au luat parte la evenimentul respectiv, după inteligența lor, după atenția care au dat-o momentului, după orizonturile, peste cari sunt stăpâne persoanele respective.

Un biet croitoraș locuia în etajul al 4-lea, într-o mansardă modestă. Vestea sosirii lui Zeppelin nu-i fusese cunoscută din edițiile speciale ale ziarelor, stetea deci cu familia lui, o familie numeroasă, și se pregătea să iase la plimbare, fără să aibă ideie despre sosirea lui Zeppelin.

Deodată aude un freamăt prin aier. Bătăi de aripi? Se uită 'n sus. Se apropie ceva. Se face tot mai mare, mai mare.

— „Nevastă, nevastă!“ ...

Croitoreasa aleargă într'un suflet.

— „Vezi tu ceva?“

— „Unde?“

— „Colo, pe cer“.

— „Da“.

— „A!... E Zeppelin!...“

— „Zeppelin?“

Un fior electric. Zeppelin, despre care cetiseră de atâtea zeci de ori în gazeta lor, după ce-au închis prăvălia, la paharul de cafea, seara! Zeppelin, cu care vorbește Impăratul Wilhelm așa de prietinos! Zeppelin, de care-și băteau joc prietini

interpretează pe *Hamlet* în isteric, și e lipsit de melancolia majestoasă a marelui tragedian francez.

Mounet-Sully impresionează dela cele dintâiu cuvinte. Glasul său are un timbru neobiceuit, fața și corpul său o noblețe și o mlădiere de adevărat prinț. Deși are aproape șaptezeci de ani, Mounet-Sully uimește prin tinerețea și mlădirea mișcărilor sale. E sprinten și viguros. *Hamlet* al său îți intră adânc în suflet și te urmărește zile întregi. Intr'un singur gest al său e o lume întreagă: e elasticitate, melancolie, batjocură și în primul rând solemnitate princiară.

La București, dl Notarra joacă pe *Hamlet* în maniera mounetistă și mai bine decât ni-se pare nouă că-l joacă. D-sa e un actor cult, care înțelege textul pe deplin. Ca și Mounet-Sully dl Notarra nu-și face o mască de tânăr cu fața rasă — mască ce-ar implica o fire de poet visător și superficial — ci poartă barbă, respectând astfel și textul. („Imi smulge barba și mi-o svarle în față!...“) Greșala lui *Hamlet* care se dă la noi e traducerea lui nenorocoasă și mai ales, lipsa de distanță care se face între prinț și celelalte personaje: la noi, actorii uită că *Hamlet* e fiu de rege, căci Polonius, Horatiu, Laerte și atâția alții în loc să-l salute cu respectuositatea cuvenită unui prinț, se gândesc probabil că și ei sunt societari de clasa I, ca și dl Notarra...

Victor Eftimiu.

croitorului în cafenea, Duminecile, zicând că nu va fi în stare nici când să-și ajungă scopul, fiindcă este peste putință unui om să zboare ca o pasăre.

Zeppelin, pe care l-a apărât odată și croitorul în fața prietinelor, dar nu i-a reușit pe deplin, fiindcă a fost luat peste picior!

Și se ridică croitorul în vârful degetelor, să vază mai bine, își chiamă copiii, scoate o batistă mare, pe care o flutură din răspuțeri, ca să o vadă Zeppelin, când va trece în dreptul casei lui, și strigă cât îl ține gura:

— „Hurrah, Hurrah!“

Pasărea măiastră a crescut; din mică s'a prefăcut într'o țigaretă, croitorul îi aude zumzetul fermecat, strigă, gesticulează, îndeamnă pe copii să-l imiteze și... ați văzut? par'că se zărește figura lui Zeppelin — poartă o șapcă albă pe cap și conduce singur. A! Bucuria croitorului că i-a fost dat să-l vadă!

Acum vorbește Zeppelin — cu el. Cel puțin așa i se pare croitorului.

— „Ei, cum o duci?“

— „Bine, domnule Conte, mulțumesc de întrebare.“

— „Am venit să trec pe dinaintea casei unde locuiești.“

— „Prea mare cinste, prea mare cinste, Dle Conte...“

— „Ai dat și D-ta ceva pentru colecta națională?...“

Vezi, nici nu se gândise croitorul la asta!

— „.....“

— „Nu face nimic. Nu e nici o supărare. Mă bucur că mă primești cu inima curată. Poartă-te bine, și să auzim de bine...“

Croitorul par'că vede pe Zeppelin cum flutură cu șapculița albă prin aier și strigă din băierile inimii:

— „Hoch Zeppelin! Hoch Zeppelin?“ Copilașii lui, cari i se țin de pulpanele hainei, strigă și ei mâncând cuvintele:

— „...och!...och... Eppelin!“

Și abia acuma își vine croitorașul în fire. Ce-a văzut el? A trăit o părticică din istoria omenirii!

— „Știi ce?! zice nevestii sale, bătând cu pumnul în masă, „știi ce? Nu m'am purtat cum se cade. Când i-a ars lui Zeppelin balonul, lunile trecute, am râs și nu i-am dat nici o para chioară. Nu știam, că fac un lucru atât de urt! Da să știi că 'mi pierd mușterii, să știi că nu beau două săptămâni un „Krigl“ de bere, să știi că nu mânânc „Würscht“ o săptămână întreagă — și tot subscriu 20 de mărci (12 fiorini), dacă se mai face o colectă națională pentru Zeppelin.“

Nevastă-sa stătea uluită și voiă să-i facă imputări.

— „Taci, nevastă, taci. Ce-am făcut n'am făcut bine. Da o să mă îndrept“. Și ochii croitorașului din catul al 4-lea străluciau de mulțumită sufletească.

*

Și acuma, dragă cetitorule, îți stă în putință să râzi cu hohote de croitorașul, pe care ți l-am recomandat în rândurile de mai sus.

Poți să-ți bați joc de „Würst“-ul și de berea care vor fi sacrificate pe altarul națiunii. Dar, după ce ai ris — dacă ai poftă de ris — te rog să te gândești și la *altceva*.

Să te gândești la omul acesta, care trăiește ca vai de el, de pe o zi pe alta, să te gândești la gospodăria lui grea și la promisiunea lui solemnă de a-și trage dela gură ce are el mai plăcut în proza asta a vieții — ca să ajutore o cauză națională.

Aud tocmai că într'un despărțământ al Asociațiunii noastre, care are o valoare de zece Zeppelini, cel puțin, (căci Zeppelin află cărma aierului, dar Asociațiunea află cărma inimei noastre, fără de care nu vom putea trăi ca români!) aud — zic — că ești silit să-ți ascunzi fața de rușine, fiindcă *proștii* noștri nu află de bine să se înscrie ca membri *ordinari*, cu taxa de 5 fiorini — zic 5 fiorini!

Aud, dintr'alt loc, că oamenii cinstesc pe oaspeți cu șampanie, de bucuria revederii, iar când e vorba de a se înscrie ca membrii la o instituție culturală de prima ordine, se codesc să-și scoată crețarașii, fiindcă... fiindcă... ei, completați Dvoastră după pofta inimei o scuza banală, ridicolă, ofticoasă.

Și-acum gândiți-vă din nou la croitorașul meu din Lipsca! Vă asigur că s'a întâmplat întocmai așa, cum am descris cazul. L-am auzit dela cineva vrednic de credință.

A! Croitorule, care muncești ca un hamal ziuica întreagă, și care citești cu entuziasm — așa mai răsuflat, cum îți da mâna — gazeta ta la lumina liniștită a lămpii, seara în mijlocul familiei tale, și care strigi din răspuțeri „Hoch Zeppelin!“ și care promiți 20 de mărci pentru colecta națională, mândru că poți să contribui și tu cu o pietricică la mândria națională a neamului tău — să nu te rătăcești nici odată în Ardealul nostru, fiindcă ne-ar fi rușine de ce ți-ar vede ochii tăi de croitoraș neamț din Germania...

Brașov 1909, Aug.

Congresul medicilor din Budapesta.

Violența cu care presa maghiară a atacat acțiunea medicilor din România, a avut darul să atragă atențiunea asupra Ungariei și a stărilor ei interne chiar și a acelor cercuri cari până acum manifestau o deosebită simpatie pentru „națiunea cavalească“... Dar consecințele acestei atenții concentrate nu sunt în favorul „națiunii“... Rând pe rând, presa din Germania și străinătate ia poziție împotriva șovinismului maghiar: rând pe rând, medicii din toate țările încep să se agite și ei, cerând respectarea drepturilor limbii.

Marea revistă medicală „Münchener Medicinische Wochenschrift“ publică următorul articol:

„Epoca voiajurilor a început și numai câteva săptămâni ne despart de al 16-lea congres internațional de medicină din Pesta! În urma invitațiilor trimise de timpuriu pentru a ține conferințe și referate, de sigur că nu puțini colegi germani au promis de mult că vor lua parte și acuma încep să facă pregătiri serioase de drum. Cine cercetează însă mai întâi condițiile de participare la congres, desigur că va da ușor peste unele puncte cari le-ar provoca un oareș-care regret că s'a obligat a lua parte la congres, luând asupra sa sarcina ținerei unui referat, ori în vre-un alt chip oareș-care. Cine este însă liber în hotărârile sale, să se mai gândească odată înainte de a-și pune în aplicare planul.

Caracterul internațional al congresului trebuie, desigur, păzit, deși din cauza situației geografice și politice a orașului de congres, probabil că limba germană va fi idiomul principal al participanților. De aceea nu e atrăgător pentru noi faptul că ori și unde se anunță ca limbi ale congresului cea „franceză, germană și engleză“ în ordinea aceasta. Dar foarte neplăcut trebuie să atingă pe orice german, când vede că în anexele invitațiilor, în cari se cuprind invitațiile la excursii, locul primei excursii este descris astfel: „*Kolosvár* este vechea capitală a *foastei* Transilvanii!“

Aceasta ne amintește cunoscutul incident când poșta ungurească a refuzat transmiterea unei lucrări științifice trimeasă unui vestit profesor dela universitatea din Klausenberg (Cluj), capitala Transilvaniei; s'a refuzat primirea pachetului și a fost restituit pentru că n'a fost adresat cu expresia ungurească *Kolosvár*, ci cu bunul nume vechiu nemțesc Klausenberg; pachetul s'a întors înapoi cu însemnarea: *Klausenberg n'existe pas*. (Nu există nici un Klausenberg).

O altă ilustrare a șovinismului unguresc a arătat-o de curând un fapt de care s'a vorbit în presă. Ungurii s'au adresat rectoratului din Giessen cerând să facă schimb de scrieri universitare.

În acest scop au trimis formulare ungurești, latinești, franțuzești, dar nici un formular nemțesc spre completare. Respingerea cererii de cătră

rektorat, cu lămurirea că n'a găsit formularul venit, a fost, în tot cazul, cel mai bun răspuns.

Mai departe trebuie să observăm că în invitațiile la congres ungurii s'au arătat ca buni oameni de afaceri.

Că taxa de participare e ceva mai mare decât la congresele de mai înainte — 25 de coroane în loc de 25 de franci — să zicem că nu e nimic. Dar taxa de participare are tocmai scopul de a acoperi cheltuielile de tipar, corespondență, organizări de birou și asemenea pregătirea de locuințe. Cu toate acestea pentru fiecare arătare de locuință se ia la Budapesta o taxă specială de 8 coroane și 50 fil., pe care o încasează un birou de călătorii. Când biroul de călătorii indică o cameră pentru două sau mai multe persoane atunci și taxa se dublează ori crește mai mult, deși munca biroului nu se mărește prin aceasta.

Cum fiecare congresist va căuta să-și asigure de mai înainte locuința și sunt de așteptat vre-o 4000 de vizitatori străini, biroul de călătorii al congresului face un extragescheft (textual) de vre-o 34,000 de coroane. Prețul locuinței trebuie trimes de mai înainte și când cineva va fi împedat să se ducă la congres, cu greu va mai putea să-și capete paralele îndărăpt.

Mai extraordinară este invitația la excursiuni, în ce privește partea bănească. Pentru fiecare excursiune trebuie să plătești de mai înainte 24—50 coroane în privința cărora este luată următoarea dispoziție: „In caz de renunțare la excursiune, banii nu se înapoiază“.

Nu putem cere ori-cărui congres o ospitalitate atât de luxoasă ca a congresului din Moscova și este de dorit o organizație mai serioasă care să împiedece o zăpăceală ca a congresului din Madrid.

Dar punctele amintite vor împiedeca, pe medicii germani să se simtă la Pesta musafiri bineveniți. Acesta e un lucru hotărât.

„Frankfurter Zeitung“, unul dintre cele mai mari ziare din Germania, se indignază de faptul că chiar și în invitațiile redactate în limba germană numirile de localități sunt înșirate cu numirea maghiară și nu cu vechea lor numire istorică.

Societatea pentru dezvoltarea germanismului în străinătate plânsese aceasta și „Pester Lloyd“ a găsit că plângerile acestea sunt expresia unei excesive „teutomanii“, spunând între altele, că pentru un congres internațional ce ar avea loc în Germania, în invitațiuni nu s'ar întrebuiți numele vechi poloneze de orașe, ca Inovrazlav, sau altele, ci cele germane.

„Frankfurter Zeitung“ răspunde, la această obiecție, că într'adevăr, chestiunea de față nu e o problemă națională, dar că e de sine înțeles că s'ar întrebuiți acele denumiri de cari se servesc națiunile străine. Așa de pildă, într'o invitație franceză nu se va scri Köln, Mainz s'au München ci Cologne, Mayence și München. Aceeași linie de conduită s'ar observa și față de Ungaria.

Că medicii unguri nu vor să întrebuițeze față de colegii lor germani această amabilitate internațională, e simptomatic pentru șovinismul maghiar al „neamului cavaleresc“ care ține cu orice preț ca meicii străini să studieze geografia după globul unguresc.

„Ca să sfātuim — adaogă „Frankfurter Zeitung“ pe medicii germani să ignoreze aceste invitațiuni, cum îi sfātuiesc unele ziare, socotim că nu e nimerit. Dar că acest fel de conduită maghiară nu e merit să recolteze respect pentru organizatorii congresului, e în afară de orice îndoială, și ziarele ungurești, cărora le stă cu adevărat la inimă ca Ungaria să se prezinte în haina culturală a Europei apusene, în loc de pantalonii țărănești naționali, ar putea face ceva mai bun de cât să apere asemenea nerozii șoviniste.“

Di Dr. Lazar Popovici din Viena, adresează redacției ziarului „N. Fr. Presse“ o scrisoare prin care desminte în mod categoric zvonul că medicii

români ar fi semnat o obligație de a nu participa la congresul internațional din Budapesta precum și comunicarea unei corespondențe budapestane că nu numai cinci medici au semnat această obligație și că medicii din Bucovina ar fi refuzat să semneze obligația.

Medicii români din Viena au hotărât în mod independent să se solidarizeze cu medicii din România, iar medicii români din Bucovina țin acum constătuiri în această privință.

E lucru sigur că exceptând medicii cari ocupă funcțiuni publice în Ungaria, nici un medic român din nici o țară nu va lua parte la congres.

În fine, dl Dr. Babeș, publică și el o „rectificare“, adresând „Luptei“ o scrisoare în care declară că articolul său publicat în „Magy. H—p“ n'a fost o desmintire a adevărilor constatate în memoriul medicilor români, ci chiar o apărare a lor împotriva atacurilor ziarului maghiar „M. H—p.“

Ferește-ne, doamne, de prietini cari așa ne apără... De dușmani ne vom ști feri și noi!

Situația psihică în Munții-Apuseni.

Privitorul liniștit și preocupat de mișcările politice sociale de pe partea rotogolului, unde zac munții Apuseni, va fi rămas de multeori uimit în fața *mușeniei politice*, ce se observă pe aceste locuri, alduite și binecuvântate de Dzeu cu o poporație plină de vigoare, istețime și curaj național. Nu eram dedați să vedem stând Moțul la adăpostul săhelor de brad cu mâinile încrucișate prin blândeța biblică, atunci când pături largi ale masselor de Români din alte părți se svârcoleau, se sbuciumau, se agitau, de *chestiile vitale zilnice* ale neamului nostru din această patrie!

Ni-a fost dat să azistăm la această privilegiate *enigmatică*, în cei din urmă ani, de când guvernul coalițiilor stăpânește destinele acestei țări.

Pe toată Valea-Arieșului, începând dela Turda și până sub Bihorla abia s'a observat ceva mișcare politică națională, deși aici avem un cerc electoral, pe care cu o bună organizație îl putem cuceri pentru noi chiar în împrejurările actuale la o eventuală alegere. Se recere numai *curajul, independența, spirit de jertfire și o tactică minuțioasă* în procedeu de urmat pentruca izbânda să fie pe partea noastră.

Avem o poporație destul de vigoroasă, care așteaptă: *luminare, indemn și conducere*.

Avem în Turda și Câmpeni o sumedenie de inteligență cultă, cu vederi sănătoase naționale și cu trecere la popor și totuși nu s'a făcut în deceniul din urmă în respectul politic aproape nimic.

Nu învinuim, Doamne ferește! Nu incriminăm, ci semnalăm răul, căci un rău este și nu numai noi cei ce cunoaștem mai deaproape starea lucrului, ci și cei mai depărtați cari sunt înzestrați cu un fin miros politic vor trebui să ne dea dreptate.

Dacă așa e! Și nu mai încap îndoială, că e așa, atunci ce poate fi cauza acestui fenomen ciudat și totodată trist? Credem a nu greși, dacă toate cauzele le vom reduce la una singură: *lipsa de instrucție*, lipsa de conducător probat și inspirat de marea cauză a neamului nostru. Morbătrâni, se rărește pădurea de stejar, dar *vecinica învoire* și premenire în natură aduce la viață nouă surcele, noi stejărei, cari au să umple locul rămas gol. Așa a ordonat providența, așa cere firea lumii și rostul ei.

Să nu ne intimidăm de nimic! Să părăsim pentru câteva clipe micile daraveri zilnice și să ne ridicăm cu sborul în *sferile înalte* ale gândirii și simțirii din care au izvorit faptele mari ale înaintașilor noștri! Să nu uităm, că în calitate de cărturari români avem sacra datorință de a veghea asupra intereselor mai înalte ale neamului nostru.

Păcat, mare păcat comite tot insul, care a avut fericirea să se ridice din treptele mai de jos ale poporului și nu a cercat în un chip ori altul să restituie acestuia barem în parte din prisosul muncii sale intelectuale.

Pe aproape toată clasa noastră inteligentă poporul o nutrește; poporul o adapă; poporul o îmbracă și ea să nu se gândească a-i restitui nițică părțea din ceea ce și-a agonisit prin sudoarea țaranului nostru. Bine să ne tragem seama, că grea răspundere zace pe umerii intelectualilor în respectul acesta și posteritatea aspră judecată va lăsa să cadă asupra noastră a celor ieșiți din popor și nutriți de popor.

Cu o oară mai degrabă să ne întoarcem privirile spre apărarea și adăpostirea bunurilor morale ale neamului nostru, că încă nu e prea târziu. Poporul, văzând cu ochii decade în cele morale. Incepe a se clătina în convingerile tradiționale hărăzite dela moși strămoși și sunt cazuri numeroase, când, îl vedem aruncându-se în brațele străinului fără inimă și vrășmaș față-adevăratelor interese ale neamului nostru. Poporul e ca și copilul. Dacă nu-l ferești, orbește se vără în mocirlă, în spini și polomidă.

Aceste adevăruri ținute în teză generală se pot sprijini pe fapte și manifestații speciale. A intra în înșirarea acestora deocamdată ar fi un lucru prematur și nici că ar corespunde intențiunii pe care o are scriitorul acestor șiruri. Credem a fi suficientă o semnalare, ca astfel cu toții să ne trezim la o nouă viață, datătoare de fapte bune și frumoase. Noi generația de astăzi să nu fim oare capabili de inspirații mai superioare, de fapte mai mărețe decât efectuarea daraverilor zilnice?

Eu cred, că da! E necesar numai să ne gândim asupra felului și aflând potecul cel adevărat, cu însuflețire pentru cauza neamului nostru, să pășim fără temere ori șovăire, căci nimeni și nimic nu ni se va putea împotrivi justelor și rezolutei noastre pașiri.

Să ne unim în cugete și simțiri și cu un Doamne ajută! ținând capul și inimile sus, să pornim înainte!!!

Dr. Petru Șpan.

CRONICA EXTERNĂ.

O nouă triplă alianță. Entuziasmul manifestat de națiunea engleză cu ocazia vizitei membrilor Dumei și a consiliului imperial rusesc, urmată de recepțiunea cordială a țarului la Cowes, justifică opiniunea generală, că situațiunea politică a Europei va fi în curând transformată. Interese reale, pericole comune și alte considerațiuni au contribuit la stabilirea unor relațiuni intime între Anglia, Franța și Rusia — relațiuni — cari vor constitui de acum înainte un factor important în toate chestiunile internaționale.

O înțelegere anglo-rusă, datorită animozității și prejudețiilor tradiționale a fost considerată totdeauna ca o ipoteză în afară de sfera posibilității. În adevăr în decursul veacurilor Rusia meditând eliminarea pacifică sau forțată a autorităților turcești din Europa, va găsi în Anglia un oponent înverșunat. Opoziția conduse la războaie, ceri împedecară întinderea Rusiei spre marea mediterană.

În Asia, Rusia, devenind puterea dominantă în ținuturile nordice ale Persiei și cucerind Turkestanul, începe să amenințe frontiera Indiei: ceiace însemnă pentru guvernul englez cheltuieli enorme în menținerea trupelor la granițele Indiei. În provinciile sudice ale Persiei, unde englezii aveau interese enorme, rezultate dintr'o activitate de peste o sută de ani; agenții țarului cari trebuiau să lucreze în armonie cu cei ai guvernului englez, prin atitudinea lor ostilă, prin intrigi, provocară războiul din Afganistan. Încăpăținarea Angliei de a extradă refugiații politici, războiul japonez, incidentul din Dogger, chesti-

GUY DE MAUPASSANT.

Horlă.

Traducere de V. Demetrius.
(Urmare.)

Da, m'ăș crede nebun, cu totul nebun, dacă n'ăș fi conștient, dacă nu mi-ăș cunoaște perfect starea, dacă n'ăș descoase-o și n'ăș privi-o cu o limpezime fără pată. S'ar părea că nu sunt decât un halucinat cu judecată. O turburare necunoscută s'o fi produs în creierul meu, ceva din acele turburări, pe cari încearcă să le noteze și să le precizeze astăzi psihologii. Această turburare o fi făcut în spiritul, în ordinea și în logica ideilor mele, o prăpastie adâncă. Asemenea fenomene au loc în visele cari se plimbă prin fantasma-goriile cele mai năzdrăvane, fără ca noi să fim măriți, pentru că aparatul verifcator, pentru că simțul controlului e adormit, pe când închipuirea veghiază și muncește. Nu-i oare cu putință ca una dintre nevăzutele clape ale clavierului cerebral să se găsească la mine paralizată? Unii oameni, după oare-cari întâmplări, perd memoria numelor proprii, a verbelor sau a cifrelor, sau numai a datelor. Că diferitele părți de gândiri sunt orânduite în anume părți ale creierului e lucru dovedit. N'ar fi de mirare dacă facultatea mea de control, în fața irealității unor năluciri, să se găsească tulburată la mine, acum!

Mă gândeam la toate astea urmând cheiul gârlei. Soarele acoperea de limpezime râul, făcea pământul plăcut, îmi umplea privirea de dragostea vieții, de iubire pentru pasări, a căror sprintenie e o plăcere a ochilor, a căror ciripire e o fericire a urechilor mele.

Putin câte puțin, totuși o nemulțumire nedeslușită mă străbatea. O putere, mi-se părea, o putere ocultă mă năpădiă, mă oprea, mă împiedeca să merg mai departe, mă chema înapoi. Înceai acea dureroasă nevoie de-a-o reveni acasă, acea nevoie apăsătoare pe care o simți atunci când ai lăsat acasă un bolnav iubit, și când presimțirea îți șoptește că boala-i s'a înrăutățit.

Deci, mă întorsei acasă, sigur că voi găsi, în casa mea, o veste rea, o scrisoare sau o telegramă. Nu-mi sosise nimic. Am rămas și mai mirat și mai îngrijat de cât dacă mi-s'ar fi arătat iarăș o vedenie fantastică.

8 August. — Seara de eri mi-a fost infri-coșetoare. El nu se mai arată, dar îl simt aproape de mine, pândindu-mă, privindu-mă, străpungându-mă, stăpânindu-mă. Și este și mai de temut acum, când se ascunde, de cât dacă mi-s'ar înfățișa prin fenomene supranaturale.

Totuș am dormit.

9 August. — Nimic, dar mi-e frică.

10 August. — Nimic, dar ce va fi mâine?

11 August. — Mereu nimic. Nu mai pot să rămân în casa mea cu teama și cu cugetarea intrată în suflet. Trebuie să plec.

12 August. — 10 ore seara. — În fiecare zi am vrut să plec și n'am putut. Am vrut să săvârșesc acest act de libertate, atât de ușor și de simplu — a pleca — să urc în trăsură mea, ca să mă duc la Rouen — și n'am putut. De ce?

13 August. — Când este cineva atins de o boală, toate resorturile ființei fizice par sfărâmate, toate energiile nimicite, toți mușchii osteniți, oasele devenite moi ca și carnea și carnea lichidă, ca apa. Simt toate astea în ființa mea morală, într'un chip straniu și desnădăjduitor. Nu mai am nici o putere, nici un curaj, nici un fel de stăpânire pe mine, și n'am nici măcar puterea de-a-mi pune'n mișcare voința. Nu mai pot să voesc; dar este altul care vrea pentru mine; și eu mă supun.

14 August. — Sunt pierdut, cineva îmi stăpânește sufletul și-l cârmuește!, cineva îmi poruncește toate faptele, toate mișcărilor, toate gândirile. Eu nu mai am nimic în mine, nimic decât un privitor robit și îngrozit de tot ce face. Vreau

să plec. Nu pot. Nu vrea el, și rămân pierdut, tremurător, în jiltul în care el mă așează. Doresc să mă ridic măcar, să mă scol din jet, ca să mă mai cred stăpân pe mine. Nu pot! Sunt pironit pe scaunul meu, iar jiltul mi-se înrădăcinează în pământ, în așa fel că nici o putere nu ne-ar putea clinti din loc.

Apoi, deodată, sunt silit, trebuie să mă duc în grădina mea ca să culeg fragi și să mănânc. Și mă duc. Culeg fragi și le mănânc! Oh! Doamne! Doamne! Doamne! Este Dumnezeu? Dacă există, liberează-mă! scapă-mă! Ertare! Milostivire! Milă! Scapă-mă! Of! ce suferință! ce chin! ce spaimă!

15 August. — De sigur, tot așa eră de stăpânită și de cârmuită sărmana verișoară-mea, când venise să-i împrumut cinci mii de lei. Ea se supunea unei voințe streine, intrate în ea, ca un alt suflet, ca un alt suflet părăsit și stăpânitor. Oare ne aflăm la sfârșitul lumii?

Cel care mă guvernează, cine e el, invizibilul ăsta? acest ins cu neputință de cunoscut, acest rătăcitor dintr'o rasă supranaturală?

Gubizibili există dar! Atunci, cum se face că dela opinia lumii nu s'a arătat nici un chip hotărît, așa cum mi-se arată mie? Nici odată n'am cetit ceva care să se asemene cu ceia ce se petrecea în locuința mea. Ah! dacă aş putea-o părăsi, dacă aş putea să plec, să fug și să nu mă mai întorn. Aș fi scăpat, dar nu pot.

16 August. — Am putut să scap astăzi, vreme de două ceasuri, ca un prizonier care găsește deschisă, din întâmplare, ușa temniței lui. Am simțit deodată că sunt liber și că el eră departe. Am poruncit să inhame repede, și-am ajuns la Rouen. Oh! ce bucurie să poți spune unui om care se supune: „Haidem la Rouen“.

M'am oprit la bibliotecă, și m'am rugat să mi se dea marele tratat al doctorului Herman Herestauss asupra locuitorilor necunoscuți ai lumii antice și moderne.

Apoi, pe când urcam în cupeu, am vrut să spun: „La gară!“ și am strigat, — și-am vorbit, am țipat, — cu un glas atât de puternic, încât trecătorii să întorceau: „Acasă!“ și-am căzut, înăbușit de mahnire, pe perina trăsorei. El mă găsise și mă reluase.

17 August. — Ah! ce noaptele ce noaptele! Și cu toate astea mi-se pare că ar trebui să mă bucur. Am cetit până la unu noaptea! Herman Herestauss, doctor în filozofie și în teologie, a scris istoria și manifestațiunile tuturor ființelor invizibile, care se învârtesc în prejurul omului și ale făptuirilor visate de om. Le descrie origina, domeniul, puterea. Dar nici unul dintre acestea nu seamănă cu cel care mă vizitează. S'ar putea spune că omul, de când gândește, a presimțit și s'a temut de o făptură nouă, mai tare de cât el, urmașul lui în lumea asta, și că, simțindu-l aproape și neputând prevedea natura acestui stăpân, el a creat, în groaza lui, un imens popor fantastic de ființe oculte, năluci aburii, născute din frică.

Deci, după ce cetisem până la unu dimineața, m'am așezat la fereastră, care era deschisă ca să-mi răcoresc fruntea și cugetarea în pacea obscurității.

Eră o vreme bună, se făcuse cald: cât ași fi iubit într'o noapte ca asta, odinioara!

Nu era lună. Stelele, în fundul cerului negru, aveau scântei înfiorate. Cine locuiește lucrurile astea? Ce forme, ce viețuitoare, ce fel de animale, ce fel de plante sunt acolo? Gânditorii acelor universuri depărtate, ce știu ei mai mult decât noi? Ce, anume, pot mai mult decât noi? Ce lucru văd ei pe care noi nu-l cunoaștem de fel? Într'o zi cândva, unul de acolo, străbătând spațiul, nu se va ivi zare pe pământul nostru ca să-l cucerească, așa precum Normanzii odinioară străbăteau marea, ca să robească popoarele mai slabe?

Suntem atât de plâpanzi, atât de nearmați, atât de neștiutori, mici, noi ăștia, pe sămânța asta

unea Dardanelor precum și multe alte amintiri neplăcute, țineau aceste două națiuni într'o dușmănie permanentă, care ajunsese a fi proverbială.

— Terminarea acestor relațiuni de neîncredere și ostilitate latentă datează dela 31 August 1907, adică dela semnarea convenției anglo-rusă determinând câmpurile de activitate ale acestor două puteri în Asia. Într'un, timp când credința universală eră, că Rusia în urma războiului japonez și a convulsiiunilor interne, devenise o cantitate neglijabilă în concertul european, convenția încheiată din inițiativa Angliei într'un spirit generos menajă interesele și onoarea Rusiei. De atunci cele două guverne cooperară în unire la dezvoltarea pacifică a orientului.

Pentru ca această înțelegere să fie durabilă, acțiunile guvernelor trebuiau să fie însoțite și de simpatia reciprocă a celor două națiuni. O mare parte din populațiunea engleză eră opusă relațiunilor amicale cu o putere a cărui sistem de administrație eră caracterizată prin cruzime, corupțiune și fanatism. Mersul evenimentelor moderne din Rusia tinde către regenerare și progres. Reformele militare și civile, satisfacerea cerințelor modeste ale țărănimii, crearea libertăților individuale; cu un cuvânt introducerea graduală a celui mai perfect instrument de cârmuire, inventat de geniul uman-guvern. constituțional — au deșteptat de sigur simpatia și bunăvoința comunităților democratice. Astfel se explică încurajarea și cordialitatea națiunii engleze față de mișcarea liberală din Rusia.

Ultimile evenimente politice au fost elementele decisive în apropierea anglo-rusă. Activitatea puterilor centrale ale Europei, a umplut vieța națională a unor state, ca Sârbia, Muntenegru, Turcia etc. cu presimțiminte triste. Disprețul manifestat față de hotărârile internaționale au dat naștere la indoeli serioase în ce privește sfințenia acelor tratate prin cari se garantează independența Belgiei, neutralitatea Elveției sau integritatea Danemarcei. Mijloacele finale întrebuintate pentru înlăturarea crizei — umilirea Rusiei — agravară conflictul original.

Izvorul pericolului european se poate vedea în propunerea lui Maximilian Harden, unul din scriitorii cei mai talentați ai Germaniei, care se bucură de confidența lui Bismark și a lui Holstein și care exprimă sentimentele națiunii ca și a autorităților.

„Singura alternativă pentru menținerea păcii este ca Anglia să-și reție coloniile ei, supremația mării, să cucerească chiar Arabia și Congo; Germania însă trebuie să aibă stăpânirea Europei precum și posibilitatea de a-și întinde frontiera ei la vest și nord-vest“.

Libertatea acestor țări este însă o chestiune vitală și pentru Franța și pentru Rusia. Înțelegerea încheiată deci între Anglia Franța și Rusia ținând locul unei alianțe formale are de scop a ridică o barieră în contra acestora aspirațiuni de hegemonie a rasei tentone, a restabili balanța puterilor în Europa și a prezervă independența unor state mici, cari au acelaș drept la o existență națională ca și statele mari și puternice.

Chestia persană. „Nowoje Wremja“ des-minte în mod oficios toate știrile că Rusia își va retrage în curând trupele sale din Persia. Deasemenea și Anglia va lăsa probabil un detașament în Persia.

Chestia Dardanelor. Din sursă autorizată se afirmă că pentru moment nu au loc nici un fel de tratative în chestia Dardanelor la Petersburg. Zvonurile contrarii s'au născut probabil în baza faptului că la călătoria împăratului Rusiei în Italia, yachtul imperial va fi însoțit de câteva vase de războiu.

de noroi, care se învârtesc îmbătăți într-o picătură de apă.

Ațipii visând așa, sub vântul proaspăt al serei.

Dar, după ce dormisem vre-o patruzeci de minute, am deschis ochii fără să fac o mișcare, am deschis ochii, trezit de nu știu care emoție turbure și ciudată. La început n'am văzut nimic, apoi, deodată, mi-se păru că pagina unei cărți, rămasă deschisă, pe masă, se întorcea singură, ca cetită. Nici un suflu de aer nu intrase prin ferestre. Uimit, așteptai. În timp ca de patru minute, am văzut, am văzut, de! am văzut cu ochii mei încă o pagină ridicându-se și căzând pe precedentele, ca și cum un deget ar fi întors-o. Jețul îmi eră gol, părea gol; dar am înțeles că *el* e acolo, *el*, așezat în locul meu, și că cetea. Cu o sbucnire furioasă, cu un salt de bestie revoltată, care își spintecă domesticitorul, străbătui odaia ca să-l prind, ca să-l strâng, să-l omor!... Dar jețul meu, înainte de-a ajunge eu la el se răsturnă, ca și cum cineva fugea de mine... masa se clăti, lampa căzu și se stinse, și fereastra se închise, ca și cum un hoț surprins sărise afară, trăgând ferestrele în urma lui.

Deci, scăpase. Ii fusese frică, frică de mine, lui! Atunci... atunci... mâine... mai apoi... într-o zi oarecare... am să-l pot strânge'n pumni și să-l sdrobesc de pământ. Câinii câte odată nu-și mușcă, ba chiar, nu-și sugrumă stăpânii?

18 August. — Toată ziua m'am gândit. Oh, da! trebuie să mă supun lui, să-i urmez îndurările, să-i îndeplinesc toate voile, să mă fac umil, supus, laș. El e cel mai tare! Dar va veni și ciasul...

19 August. — Știu... știu... știu tot! Iată ce ceti-i în revista „Lumea Științifică“: O veste destul de curioasă ne sosește din Rio de Janeiro. O nebunie, o nebunie epidemică, asemenată cu demențele molipsitoare cari au atins popoarele Europei în evul mediu, bântue acum în provincia San-Paulo. Locuitorii, cu mințile perdute, își părăsesc casele, pustiesc satele, părăsesc ogoarele, crezându-se urmăriți, stăpâniți, cărmuiți, ca o turmă omenească, de către ființe nevăzute dar atinse, d'un fel de vampiri cari se nutresc cu vieața lor, pe când ei dorm, și care le beau apa și laptele, dar nu se ating de nici un alt fel de aliment.

„Domnul profesor Don Pedro Henriquez, întovărășit de mai mulți savanți medici, a plecat în provincia San-Paulo, ca să și studieze originile și manifestațiunile acestei uimitoare nebulii, și ca să propună Impăratului măsuri pe cari le va crede Domnia-sa bune pentru aducerea la judecată, a acestor populațiuni deligente“.

Ah! Ah! mi-aduc aminte, îmi amintesc frumoasa corabie, cu trei pânze, braziliască, care trecea pe sub ferestrele mele urcând, Sena, la 8 Maiu trecut. O găseam atât de albă, de frumoasă, atât de veselă! *El* eră acolo, venea de departe, unde i-s'a născut rassa. Și *el* m'a văzut! Mi-a văzut de asemenea casa albă, și-a sărit din vapor pe țarm. Of! Doamne!

Acum, știu, bănuiesc. Domnia omului e sfârșită.

El, a venit, cel întrevăzut în primele spaime ale popoarelor naive, acel pe care îl isgoneau preoții îngrijați, pe care vracii îl chemau în nopțile întunecate, dar pe care nu-l vedeau ivindu-se. Pe acesta, mai marii lumii vechi îl închipuiau în toate formele, urâte sau drăgălașe, de pitici, spirite, genii, iele, valve. După concepțiunile grosolane ale spaimei primitive, oameni pătrunzători au presimțit-o mai limpede. Mesmer a prorocit-o, și doctorii, sunt vre-o 10 ani de atunci, au descoperit într'un chip hotorit natura puterii ei, înainte de-a se exersa. Ei s'au jucat cu armele noului tiran, cu stăpânirea misterioasei voințe, care robia sufletul omenesc. Au botezat-o magnetism, hipnotism, sugestione... mai știu eu cum? I-am văzut petrecând, greșiții, ca niște copii, cu forța

asta oribilă! Nenorociți ce suntem! Nenorocit e omul! A venit. — el... el... Cum se chiamă el, mi-se pare că-și strigă numele, și eu nu-l pot auzi... da... strigă. Ascult... nu înțeleg... încă odată... Horla!... așa-i Horla... a venit!...

Ah! vulturul a mâncat porumbelul, lupul a mâncat berbecul; leul a mâncat pe bou cu coarnele ascuțite; omul a ucis pe leu cu săgeata, cu paloșul, cu glonțul: iar Horla va face omului ce făcurăm noi calului și bouului: proprietatea lui, slugă și hrana lui, numai prin puterea voinței lui. Nenorociții de noi.

Totuși, animalul, câteodată, să revoltă și omoară pe imblânzitor... așa vreau eu... am să pot... dar trebuie să-l cunosc, să-l pipăi, să-l văd! Savanții spun că ochiul dobitoacelor, care nu e tot așa ca al nostru, nu poate vedea ceia ce vede al nostru... Și ochiul meu nu poate distinge pe noul venit care mă năpăstruește?

De ce? Ah! îmi aduc aminte, acum, cuvintele călugărului din muntele Saint-Michel: Oare vedem noi a suta mie parte din ceia ce există? Iată, vântul care este cea mai mare putere a naturii, care răstoarnă oamenii, doboară clădirile, desrădăcinează arborii, ridică din mare munți de apă, sdrobește stâncile și aruncă sfărâmate marile vapoare, vântul care omoară, șueră, geme, mugește! l-ați văzut și puteți să-l credeți? El există totuși!

Și mă mai gândeam: ochiul meu e atât de slab, de imperfect, că nu distinge chiar corpurile tari, dacă sunt străvezii ca sticla!... Dacă un mare perete de sticlă, mi-ar fi pus în cale, fără să știu, aș da în el orbește, ca pasărea care intrată în odaia mea își sfărâmă capul de geamuri. Și mii de lucruri ne înșeală și ne rătăcesc! Așa fiind, nu e de fel de mirare, că un corp nou, pe care și lumina îl sdrobește, omul să nu-l poată vedea.

(Va urma).

ȘTIRI.

La afirmarea ziarului „N. Fr. Pr.“ că medicii români din Bucovina ar fi refuzat să se asocieze la boicotul contra congresului din Budapesta, „Patria“ din Cernăuți scrie:

„Suntem convinși că telegrama întreagă e o minciună iudeo-maghiară; totuși medicii noștri bucovineni tocmai în fața acestor născociri tendențioase vor trebui să manifesteze corporativ solidaritatea lor națională cu frații de peste munți și să rectifice chiar în „N. Fr. Presse“.

D. I. I. Brătianu invitat la masa regelui Eduard. Dl Clemenceau, fostul președinte al consiliului francez și dl Crozier, ambasadorul Franței la Viena, au fost invitați la masă astăzi de regele Angliei care se află la Marienbad.

Președintele consiliului țarei Românești, dl I. I. C. Brătianu a fost invitat de suveranul Angliei, mâne la masă.

Țarul va vizita pe sultan. După „Jeni Gazeta“ din Constantinopol, Poarta a primit eri confirmarea oficială din Petersburg că țarul va vizita Constantinopolul în săptămâna a doua a lunii Octombrie. Yactul „Standart“ va fi însoțit de două cuirasate și două crucișetoare

Propaganda mormonă în Viena. Doi apostoli mormoni, Rees și Govan, cari au căutat să facă proseliți printre populația din Viena, fuseră dați judecăței pe motiv că au încercat să introducă o religie prohibită în Austria. S'a constatat însă la instrucție că religia mormonă încă n'a fost prohibită până acum și de aceea s'a ordonat punerea în libertate a celor doi apostoli.

Se crede că ei vor fi expulsați.

Cutremurul din Japonia. Cutremurul de pământ de eri a pricinuit mari pagube în numeroase orașe din Japonia.

Liniiile telegrafice și comunicațiunea căilor ferate fiind întrerupte în mai multe direcțiuni, știrile cu privire la pagubele pricinuite de cutremurul de pământ, sunt insuficiente.

Se afirmă că ar fi 21 persoane ucise și 70 rănite.

„Români! De zece ani desbinările și destrăbălarea dintre noi ne-au slăbit pe toți, dela cel mai mare până la cel mai mic. Dușmanii neamului nostru au prins la putere, iar noi am pierdut multe din drepturile noastre.

Cât rău s'a descărcat peste capetele noastre, totul a venit din pricina neînțelegerilor dintre noi.

Am fost vânduți și înșelați și nu mai avem încredere unul în altul, pentru că fiecare umblă de capul său. Am fost păscuți de toți dușmanii noștri, pentru că n'am ținut unul cu altul și nu ne-am strâns rândurile ca să trăim și să ne apărăm ca un popor vrednic.

Români! Sfatul fruntașilor noștri, Comitetul național, pe care l'ați ales în toamna trecută să poarte cărma neamului, pornește acum la țară pentru ca să Vă strângă pe toți în unire frățască așa cum trebuie să fie“.

Cu aceste cuvinte fruntașii românilor din Bucovina, chiamă poporul la o mare întrunire națională ce se va ține în Suceava și Rădăuți.

Panamale rusești. În baza registrelor confiscate la furnizorii armatei din Moscova și Kiev s'au descoperit abuzuri însemnate cari au fost comise în provinciile baltice și în Caucaz.

Primul ministru Stolypin a orânduit o anchetă, cu care au fost însărcinați senatorii Bedjulin și Rydsewski.

Un al treilea senator va fi trimis în Polonia rusească, unde de asemenea s'au descoperit abuzuri.

Situația din insula Creta. O depeșă sosită din Canea la Constantinopol spune că reprezentanții cretani au refuzat să satisfacă cererea consulilor puterilor protectoare ale Cretei și să scoabare steagul grecesc. Guvernul cretan în urma acestei hotăriri și-a dat demisia.

O mulțime de manifestații s'au produs în Capitală; totuș nu se crede că se vor întâmpla incidente serioase.

— Ambasadorii puterilor protectoare au remis Porței ieri o notă colectivă declarând că aceste puteri vor stărui ca drapelele grecești să nu mai fie arborate la Canea, sfătuiind în acelaș timp guvernul otoman să nu trimeată flota turcească în apele cretane.

— Intreaga pressă grecească sfătuește cu stăruință pe autoritățile cretane ca să arate mai mult respect pentru dorința puterilor protectoare ale Cretei și să scoată steagul grec în cheștiune.

Presa grecească e unanimă a spune că ultima notă turcească către Grecia arată moderație și sentimente pașnice către Grecia.

Intrunire agricolă. (Invitare) Subscrisul comitet central va țineă Duminecă la 9/22 August în comuna Ruși, o Intrunire agricolă la care se va vorbi despre cultura albinelor, despre însemnătatea pomăritului și despre foloasele însoțirilor de credit sătești sistem Raiffeisen. Inceputul la orele 11 din zi. Invităm la această lucrare de interes economic pe toți prietini și binevoitorii reuniunii. Sibiu, 12 August 1909. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“. Pant. Lucuța prezid. Victor Tordășianu secretar.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.